

ОКРЕМІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНИХ ВИМОГ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ ДЛЯ ПРОКУРОРІВ

Дмитро Дмитрович ЦАРЕНКО,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавського державного аграрного університету

Науковий керівник: Кальян О.С.

Данна тема має бути важливою для кожного співробітника правоохоронних органів, зокрема прокуратури. Тому що перед тим, як починати свою службу, кожен кандидат має продемонструвати своє вільне володіння державною мовою на іспиті.

Кожен кандидат на посаду прокурора, має дотримуватися всім вимогам, які закріплюються у ст.27 Закону України «Про прокуратуру» [3]. І саме частина перша цієї статті передбачає, що прокурором місцевої прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше двох років та володіє державною мовою.

Слід відзначити, що ця вимога, як і вимога громадянства України є загальною для усіх працівників правоохоронних органів. Така вимога демонструє необхідність для прокурора вільно спілкуватися державною мовою, та не тільки спілкуватися, а ще й розуміти її. Саме прокурору, як нікому іншому потрібно розумітися на всій необхідній документації, та мати можливість впевнено виступити в суді, спілкуючись українською мовою.

Також важливість розуміння української мови, чітко демонструє стаття 29 Кримінально-процесуального кодексу України, згідно з якою кримінальне провадження здійснюється виключно державною мовою. Проаналізувавши відповідну статтю, слід відзначити, що всі процесуальні документи, прокурор має чітко складати українською мовою, цією ж мовою він має повідомляти особі про підозру, роз'яснювати їй права, тощо [2]. Закон «Про прокуратуру» передбачає, що рівень володіння державною мовою встановлюється під час проведення кваліфікаційного іспиту, який проводиться, зокрема, з метою перевірки рівня володіння державною мовою [3, ч. 1, ст. 31].

Проте чітких вимог до рівнів володіння державною мовою не було, через це було важко чітко зрозуміти, якому рівню має відповідати кандидат. Прокурори проходили іспити, на яких начебто і було тестування на знання мови, але це тестування полягало в тому, що кандидат просто мав розуміти питання, які написані на державній мові, та міг правильно відповісти українською. Зрозуміло, що такий підхід законодавця не є правильним і певним чином ставить володіння державною мовою на другий план порівняно з іншими вимогами до кандидата на посаду прокурора, які потребують офіційного підтвердження та спеціальної перевірки. Наслідком цього є загалом низька куль-

тура спілкування в середовищі прокурорського корпусу, невисока лінгвістична якість підготовлюваних прокурорами документів, відсутність ораторської майстерності під час виступів у судах та ЗМІ тощо.

Нарешті 24.06.2021 було затверджено вимоги до рівнів володіння державною мовою. Саме там зазначено, що держслужбовці, судді, прокурори та інші чиновники мають вільно володіти українською на рівні першого або другого ступеня (залежно від посади) [4].

Рівень вільного володіння мовою першого ступеня свідчить про те, що особа здатна: 1) спілкуватися українською мовою відповідно до норм літературної мови для реалізації комунікативних намірів у різних ситуаціях, що виникають під час виконання службових обов'язків; 2) писати українською мовою тексти у стилях, що передбачає відповідна сфера виконання службових обов'язків; 3) адаптувати комунікативну поведінку відповідно до ситуації спілкування під час виконання службових обов'язків; 4) використовувати широкий діапазон мовних виражальних засобів у всіх видах мовленнєвої діяльності (крім випадків мовленнєвої діяльності, зумовлених порушеними функціями); 5) ефективно здійснювати пошук інформації та обмін нею.

Вільне володіння другого ступеня про те, що особа здатна: 1) спілкуватися українською мовою відповідно до норм літературної мови для реалізації комунікативних намірів у різних ситуаціях, що виникають під час виконання службових обов'язків; 2) однаково вільно, усвідомлено, правильно й доречно використовувати широкий діапазон мовних виражальних засобів у всіх видах мовленнєвої діяльності; 3) писати українською мовою тексти у стилі, що передбачає відповідна сфера виконання службових обов'язків; 4) вибудовувати свою мовленнєву поведінку відповідно до ситуації та моделі спілкування у сфері виконання службових обов'язків; 5) дотримуватися норм української літературної мови в офіційному спілкуванні (в організації офіційних заходів, у корпоративному й адміністративному спілкуванні тощо); 6) обирати й застосовувати різні комунікативні стратегії для досягнення позитивного результату [4].

З прийняттям вищезазначених вимог визначено чіткі нормативні умови для забезпечення функціонування української мови як державної в органах прокуратури та стимульовано чітке усвідомлення кандидатами на зайняття вакантних посад в органи прокуратури, що знання мови є невід'ємним елементом набуття статусу прокурора та подальшого здійснення відповідної професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України (від 13.04.2012 № 4651-VI). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 23.11.2021).
3. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
4. Рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 24 червня 2021 року № 31 Про затвердження класифікації рівнів володіння державною мовою та вимог до них URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-21#Text> (дата звернення: 23.11.2021).